

UNA MENA D'ASSALT A LA RAÓ

El País Valencià en estat d'alerta

Text: Lourdes Toledo Fotografies: Jesús Císcar

Temps, o darrerament *Espai Carraixet* (revista cultural de l'Horta Nord), i la històrica *Saó*, revista degana en valencià, fundada el 1976 i promoguda per cristians de base. A tot això, se sumaren els vetos a escriptors —com en el cas de Manuel Baixauli—, persona *non grata* per a la programació de la Biblioteca Valenciana, adreçada a un públic escolar, pel fet de no combregar amb la ideologia dels nous governants. És a dir, per parlar de País Valencià i de llengua catalana, entre altres qüestions. Després arribaren els entrebancs de tota mena per a la celebració de la Plaça del Llibre de València —el gran esdeveniment de l'edició valenciana— a la plaça de l'Ajuntament de la ciutat, ubicació magnífica on s'havia celebrat amb èxit els darrers anys. Això va fer necessari reubicar-la. Afortunadament, gràcies a la Universitat de València, la Plaça del Llibre es va celebrar al Jardí Botànic de la ciutat amb molt bona acollida. Però havien aconseguit traure-la d'un espai central i simbòlic. A la

música, les arts escèniques i les arts plàstiques, també els arribà el seu torn: cancel·lació de concerts de música en català, la negativa a incloure espectacles en la nostra llengua en la Mostra de Pallassos de Xirivella, l'acomiadament de J. L. Pérez Pont com a director del Centre del Carme de Cultura Contemporània, un centre-museu que havia guanyat fama i prestigi tant a València com internacionalment. La censura a Fanzara (l'Alt Millars) envers la mostra artística MIAU, un projecte impulsat pels veïns i que convida tots els anys artistes internacionals a fer del poble i les seues façanes un museu a l'aire lliure. Ara, una nova ordenança municipal, impulsada pel PP, exigeix, en un atac obert a la llibertat d'expressió, que «totes les intervencions artístiques o obres d'art» siguen «supervisades prèviament per l'Ajuntament». I més recentment, la censura d'una celebració festiva, la cavalcada de les Magues de Gener —Llibertat, Igualtat i Fraternitat/Sororitat— que anaven a desfil·lar

“No tindrem una panoràmica completa de la magnitud de la tragèdia fins que hi haja un exercici o dos de programació cultural ja conduïda totalment per Vox”

El periodista i escriptor Xavier Aliaga, membre del Consell Valencià de Cultura.

pels carrers de València, amb el lema «L'aire és màgia».

A grans trets, com apunta Lola Bañón (periodista i membre del Consell Rector de la Societat Anònima de Mitjans de Comunicació) es pot dir que a hores d'ara impera una cultura de la cancel·lació. Per la seua banda, el periodista d'*El Temps* i escriptor i Xavier Aliaga sosté que el terme «cultura de la cancel·lació», és esmunyedís perquè, en general, fa referència a «comportaments que serien molt reprovables i caldria analitzar un per un en el seu context» i el que actualment fa la ultra-dreta és pura «censura ideològica». Aliaga tem que ara entrarà en acció l'«auto-censura», ja que els gestors culturals, bibliotecaris i altres programadors «tractaran d'evitar propostes que puguen generar controvèrsia amb els polítics». Així les coses, Lola Bañón assegura que la situació de les llibertats al nostre país no pot estar aïllada del que són tendències internacionals: «Estem en un moment de gran expansió de l'auto-censura i a casa nostra aquesta atmosfera incideix en la llengua i l'ús que en fem. Al País Valencià hem patit l'impacte d'una experiència excepcional i humiliant a escala europea (experiència compartida amb Grècia) com va ser el tancament de Radiotelevisió Valenciana (RTVV). Tardarem cinc anys en recuperar el servei de radiodifusió pública i això ha suposat un impacte en l'ús del valencià que encara no hem dimensionat de manera adient. A més, ha provocat un buit de representació mediàtica per als valencians».

La llista d'actuacions de censura i ajudes cancel·lades i suprimides és llarga, però heus aquí algunes de les entitats que, de moment, no rebran cap suport econòmic. O com li agrada dir al conseller Vicente Barrera, que «rebran zero euros». Així doncs, cap suport a la Federació d'Instituts d'Estudis Comarcals del País Valencià, al projecte d'una Càtedra Vicent Andrés Estellés de la Universitat de València, recentment constituïda i a l'espera de dotació, a la Fundació Carles Salvador per al foment de la llengua, a Acció Cultural del País Valencià, a l'Espai Joan Fuster de Sueca. Retallada del 60% del pressupost a la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura, del 70% (140.000 euros) per la Fundació Full, dedicada també a la promoció de la lectura. Retallada de l'ajuda a Escola Valenciana, tot i que aquesta partida depèn d'Educació, en mans del PP, entre moltes altres institucions, associacions,

organismes i entitats. Així mateix, perillen les ajudes a l'edició i, per descomptat, s'anul·la l'aportació valenciana a l'Institut Ramon Llull, dedicat a la projecció exterior de la nostra llengua i cultura. Un tema, la integració dels valencians en el Ramon Llull, que ha estat dels grans capítols de les oportunitats perdudes per part l'anterior Govern del Botànic. A més, el nou equip de govern valencià ha forçat l'exida de gerents i càrrecs diversos i ha retallat les assignacions pressupostàries a l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), l'ampliació del qual amb una subseu queda congelada de moment, al Consorci de Museus i a l'Institut Valencià de Cultura (IVC), tots tres, organismes de la Generalitat. Si anàvem justos de mitjans i diners, ara entrem en una fase d'inanició. I la pregunta seria: ¿on aniran a parar tots aquests diners, fruit dels impostos de tots els valencians, també dels qui no els van votar? De moment, des de la Conselleria de Cultura han fet una aportació quantiosa a la «Fundación del Toro de Lidia», amb seu a Madrid, i han programat altres subvencions amb una rellevància i significació «cultural» semblant, és a dir, nul·la, sectària, ben lluny d'una cultura moderna i integradora, arrelada a la nostra identitat, receptiva i dialogant. Tota una escomesa contra la sensibilitat animalista... També han augmentat les aportacions a entitats secessionistes i culturalment tan insolvents com Lo Rat Penat i la Real Acadèmia Valenciana de Cultura (RAVC). Tota una declaració d'intencions.

Davant un panorama així, podem dir que el País Valencià, amb l'arribada al poder del PP i la ultradreta de Vox i el seu marc mental, viu una situació d'alerta, tant en l'àmbit cultural com més enllà. Una ultradreta que ja en la transició democràtica va fer malvestats a València, i ha comptat tothora amb una gran impunitat. Només cal recordar l'assassinat a Miquel Grau per posar un cartell de la diada nacional, el cas de Guillem Agulló, els atemptats contra escriptors com Joan Fuster i Sanchis Guarner, o a llibreries com Tres i Quatre, entre centenars d'altres contra persones concretes i seus de partits o entitats culturals, com els casals populars. En paraules de l'escriptor Silvestre Vilaplana (un dels autors a qui Vox ha intentat vetar pel seu llibre de temàtica LGTBI *El triangle rosa*, i autor també d'una trilogia de novel·la negra): «La impunitat de l'extrema dreta al País Valencià és antològica. Durant dècades han actuat fent una total exhibició del seu

poder. Han atacat, han atemptat, han violentat totes les lleis que els han vingut de gust i sempre han estat protegits pels poders de l'Estat. En aquest moment en què, a més, tenen part del poder executiu, a banda del judicial i del suport de les forces de seguretat, ens trobem en un escenari encara més fosc. I, malauradament, això és una enorme font d'inspiració per a la novel·la negra». Per a Vilaplana «prohibir un llibre és una acció feixista, i el que, volen —assegura— és que ens auto-censurem».

Així doncs es pot parlar d'una discriminació oberta i manifesta en la distribució de les ajudes públiques en matèria de cultura, segons les afinitats o la distància ideològica. Unes actuacions precipitades i poc clares, des del punt de vista legal i constitucional, però amb disseny clar: deixar la cultura dels valencians sense cap mena de subvenció en els pressupostos de la Generalitat Valenciana per a 2024. Un anunci del que vindrà...

UNA SITUACIÓ QUE GENERA DESCONCERT

Són diversos els sectors on la situació genera desconcert i inquietud. És el cas de les arts escèniques, la música en particular, però també el teatre, l'audiovisual, un sector feble que començava a revifar i a fer camí, el Consorci de Museus i, per descomptat, el sector del llibre, tant en el teixit editorial com en els creadors i les mateixes biblioteques, que es veuen condicionades a l'hora de dissenyar l'oferta del seu fons i de convidar autors.

En aquest sentit, la presidenta de l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV), Àfrica Ramírez, tot i que es mostra reticent a fer declaracions «respecte a decisions polítiques concretes, i molt menys encara de les futuribles», no amaga la preocupació per certes actuacions polítiques: «De moment puc dir que ja hem mantingut converses “institucionals” en què hem manifestat contundentment la nostra opinió». A títol personal Ramírez apunta que «aquesta “sensació” de caos cultural i alarma permanent passe el que passe i siga el que siga, contribueix a allò que precisament voldrien, fer creure que depenem de les seues decisions i poder destruir-nos, o fer veure que ho fan, la qual cosa també els aprofita, però no diran ni mostraran que malgrat tot, molts continuem treballant, obrint les nostres empreses cada dia i publicant llibres». La presidenta dels editors valencians assegura que de moment han continuat amb el mateix treball de sempre: «No hem suspès cap de les accions pro-

gramades, que en són moltes i variades, i el nostre propòsit és seguir així i no fer cap pas enrere». «En tot cas —aclareix— la meua intenció no és minimitzar la situació, però sí saber mantindre la calma, encara que de vegades és difícil. Tanmateix, és una forma de resistir i no tinc cap dubte que quan arribe el moment farem front intentant en tot moment mesurar bé les paraules, els temps i les forces, perquè som conscients que construir un projecte col·lectiu important com l'AEPV ens ha costat treball, anys i molts esforços. De grosses en veurem, n'estem segurs».

CENSURAR AL SEGLE XXI

¿Es pot proscriure, discriminar i perseguir, en raó de les seues idees, escriptors i entitats culturals a l'Europa democràtica del segle XXI? «Malauradament —assegura Gustau Muñoz— sembla que sí, perquè és el que passa al País Valencià. El que es proclama i fa, sense cap rubor, des de les institucions en mans de la coalició governant, una amalgama de dreta extrema i extrema dreta. I si el mes de juny, en constituir-se el no govern, tot eren incerteses davant del que vindria, a hores d'ara ja sabem que allò “previsible”, s'ha fet realitat i encara un pas més enllà».

Amb tot, com apunta Xavier Aliaga, membre també del Consell Valencià de Cultura, «la gran incògnita del principi de legislatura, o del total de la legislatura, és saber fins a quin punt el PP donarà cobertura i farà seguidisme de l'extrema dreta de Vox». Per a Xavier Aliaga, aquesta política respon a «una mentalitat molt concreta i reaccionària, molt absurda», però que està incrustada en el govern de les institucions valencianes. «Si el PP cedeix davant dels seus socis —comenta—, hi haurà una contestació ciutadana molt forta que no interessa al PP, però si no cedeix, les tensions amb els seus socis seran grans. Caldrà observar amb calma com evoluciona tot, no tindrem una panoràmica completa de la magnitud de la tragèdia fins que hi haja un exercici o dos de programació cultural ja conduïda totalment per Vox».

Des de la seua arribada al poder —i de fet ja abans— la dreta valenciana ha revifat els vells fantasmes de la batalla identitària i del debat lingüístic al voltant de la negació de la unitat de la llengua i el secessionisme i la «defensa del valencià» —que ells d'altra banda no parlen mai— com a llengua diferent del català. Quant a això, el periodista Adolf Beltran, director de l'edició valenciana del digital *eldiario.es*, subratlla que la tor-

nada del PP a la Generalitat Valenciana es dona en unes circumstàncies diferents i amb actituds diferents, amb «un nivell d'hostilitat i crispació elevat». És a dir, «l'equip de gent que va estar governant amb Zaplana, almenys al començament, va actuar de manera molt diferent en el terreny cultural, tant Juan Manuel Bonet al capdavant de l'IVAM, com Fernando Villalonga a la Conselleria de Cultura, i van aconseguir mantindre durant un temps la política cultural en uns paràmetres de certa qualitat. Després, sí, anà per altres camins, però en una primera fase fou molt diferent del que estem veient ara, donar-li la cultura regalada a qui està disposat a desmantellar-la».

Beltran parla d'una involució: «Al País Valencià la dreta no ha evolucionat ni un mil·límetre amb la història». Beltran fa també referència al context internacional en què estem immersos: «una ultra dreta va de la mà de l'altra. I aquest és el gran drama. Seria normal que certes qüestions pactades no es

tocaren més, i ara resulta que tornem als anys 80, i així no avançarem en la vida. De sobte tota l'estructura cultural valenciana queda segrestada i ocupada per uns posicionaments excloents i destructius». De fet, aquesta actuació ja li va bé al PP, és a dir, que Vox li faça el treball brut que ells, directament i oberta, no gosarien fer. «Disfressat del vell discurs “blaver” secessionista, el PP genera confusió i mareig continu, apunta Beltran. A aquesta situació se suma el fet que el procés català ha sigut un desastre per als valencians, ha generat una toxicitat i un revifada anticatalanista que les forces progressistes han intentat frenar, perquè per a l'antic govern posicionar-se davant del procés i de la societat valenciana era molt complicat i delicat».

Aquesta nova situació política, amb un executiu obsessionat per desfer dràsticament tot allò que el Botànic va deixar —que si bé fou insuficient en molts terrenys, obria dreceres noves i significà un impuls a molt— aboca la societat valenciana, com ha escrit

“La culpa dels retrocessos culturals i lingüístics naix de l'esterilitat dels ‘nostres’, dels polítics d'esquerra que s'han adormit en la parra i no han fet una aposta sòlida”

L'escriptor Manuel Baixauli, autor de *L'home manuscrit* i *Ignot*, entre d'altres, que va ser declarat *persona non grata* per a la programació de la Biblioteca Valenciana

l'assagista Gustau Muñoz (codirector de la revista *L'Espill*) a «l'empobriment en el terreny econòmic, al desastre en el terreny cultural, a la marginalitat en el terreny polític i al precipici en el terreny ètic (vistos els precedents i les continuïtats)». ¿Quines són les possibles respostes i mecanismes de supervivència amb què compta i respon la societat valenciana davant d'una tessitura que comença a ser tràgica, tot i que no irreversible? Vet aquí una de les qüestions clau.

UNA POLÍTICA INTERNACIONAL DE POLARITZACIÓ I CRISPACIÓ

No es pot oblidar un fet decisiu: les actuacions intransigents i discriminatòries ressenyades no són un fet aïllat. S'emmarquen en un context europeu i internacional, en una deriva política de dreta extrema intolerant, basada en la polarització, la crispació i l'absència de diàleg. Una política encapçalada, de vegades, per caricatures de

la mateixa política, com fou i amenaça de ser novament Donald Trump, o el nou president Milei a Argentina, entre altres. Tal com apunta Toni Gisbert, secretari general d'Acció Cultural del País Valencià, «el govern de coalició PP-Vox ha encetat una escalada progressiva del que es coneix com a “guerra cultural”, d'acord amb criteris que, tot i les particularitats valencianes, remetent a la deriva il·liberal global de la dreta, basada en la polarització política en base a la lògica de l'amic-enemic, l'ús autoritari de les palanques que ofereix el poder executiu, la normalització de la censura i la limitació dels drets cívics fonamentals d'expressió, reunió i manifestació».

Gisbert parla d'una estratègia populista per a despistar i encobrir el vertader objectiu polític: la coalició PP-Vox seguint aquesta estratègia «ha iniciat un programa que té com a objectius eliminar els elements identificats com a “valors centrals” de “l'enemic” (el

“¿Per què quan governa l'esquerra és tan tímida i acollonida i no assumeix el seu paper? En el terreny de la cultura, el govern anterior va cometre errades”

Gustau Muñoz, assagista i codirector de la revista *L'Espill*.

valencià, el feminisme i l'ecologisme i les accions que pretenen combatre el canvi climàtic), posant el focus de la “conversa pública” sobre aquest àmbit, de manera que s’evita posar-lo sobre les polítiques econòmiques i socials d’una coalició que té com a programa la degradació de l’educació, la sanitat i els serveis públics, la facilitat de negoci per a empreses i interessos “amics”, i l’accentuació de les desigualtats en tots els àmbits». Així mateix, insisteix en una particularitat que convé no perdre de vista: «el govern valencià de coalició PP-Vox no va guanyar les eleccions autonòmiques valencianes de maig de 2023, sinó que va ser l’esquerra qui les va perdre: PSOE-Compromís-Podem van perdre uns 260.000 vots, que van anar a l’abstenció». Per la qual cosa: «no som ara en un escenari com el de les majories absolutes electorals, i de l’hegemonia social, del PP valencià dels anys 90. I ells ho saben, per això actuen amb la previsió de retirada, de fet, han fet marxa enrere en els intents d’eliminar la pertinença d’Alacant al territori designat com històricament valencianoparlant, d’aprovar una normativa valenciana secessionista a Callosa d’En Sarrià, o de canviar l’equilibri de poders dins del Consell Rector d’À Punt, amb insinuacions finalment no aconplides, com la de reduir el pressupost de l’AVL, o de forma no precipitada, com en la substitució dels secretaris autonòmics de Cultura».

ACTUACIONS ARBITRÀRIES I LA DESMOBILITZACIÓ DE L’ESQUERRA

L’escriptor Manuel Baixauli —autor de *L’home manuscrit* i *Ignot*, entre altres novel·les, i un dels primers a patir la discriminació del nou govern PP-Vox— denuncia la censura actual i fa alhora un balanç crític de l’actuació de l’anterior govern progressista del Botànic: «Davant de qualsevol censura, crec que cal denunciar-la. Si més no, fer-la pública, sense dramatismes, amb dignitat. També dic que el comportament dels governs del PP-Vox era previsible. Cap sorpresa. Però ara seré políticament incorrecte. La culpa dels retrocessos culturals i lingüístics naix de l’esterilitat dels “nostres”, dels polítics d’esquerra que s’han adormit en la parra (o en els platós de televisió) i no han fet, en vuit anys, una aposta sòlida, estructural, per la llengua ni per la cultura. Ni el requisit, han aprovat. I el decret de plurilingüisme ha sigut un desastre. Limitar les crítiques al PP-Vox és una manera de tirar balons fora».

En aquest sentit, tal com assegura Gustavo Muñoz, «la nova situació ens ubica en un context nou on urgeix una reacció i on els missatges, els lideratges i les propostes polítiques han de ser diferents, creatives i ambicioses». Les dues darreres legislatures al País Valencià, amb el Botànic, varen suscitar moltes expectatives. No pogué haver-hi una tercera, «que hauria consolidat el canvi sociocultural d’una societat molt traumatitzada per vint anys de desmesura, corrupció i balafament a càrrec dels qui ara tornen a governar amb el concurs de l’extrema dreta antivalenciana, a la qual han cedit parcel·les tant importants com Cultura». Muñoz es planteja també el tema de les oportunitats perdudes: «¿Per què quan governa l’esquerra és tan tímida i acollonida i no assumeix el seu paper? En el terreny de la cultura, per exemple, el govern anterior va cometre errades com no recuperar la IVEI a crear un Arxiu Nacional Valencià, carregar-se les línies en valencià, no ingressar a l’Institut Ramon Llull i, en general, no consolidar fets irreversibles en diversos àmbits».

A la situació global esmentada en què s’emmarca la política valenciana fa referència també el professor de la Universitat de València i investigador en Història de la Medicina, Josep Lluís Barona, el qual insisteix en què la creació artística, i en general la cultura, «requereixen llibertat d’expressió i llibertat d’acció, i una atmosfera constructiva on les institucions, els espais d’expressió i els productes culturals s’integren i aporten riquesa a la societat. La deriva actual de l’extrema dreta al País Valencià amb un seguit de censures i exclusions és una greu amenaça». «En tot cas la situació valenciana s’emmarca i cobra sentit, tot i les seues particularitats, en un context global de crisi i canvi de paradigma cultural que comporta un trencament amb les arrels humanístiques de la cultura occidental».

LA PROJECCIÓ INTERNACIONAL A TRAVÉS DELS LECTORATS DE CATALÀ EN PERILL

Pel que fa als acords de col·laboració assumits per part del Govern del Botànic amb l’Institut Ramon Llull en la creació i manteniment de lectorats de català en universitats de l’exterior del nostre àmbit lingüístic, Verònica Cantó, presidenta de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), assegura que desconeix si el Govern actual buscarà fórmules per a mantenir-los. «Seria un error suprimir aquests lectorats que arribaven a

universitats del Regne Unit, Itàlia, França, Granada, Madrid i Salamanca, més altres universitats que estaven previstes, segons el darrer acord de 2023 entre la Conselleria de Cultura i l'Institut Ramon Llull».

Referint-se a la retirada de subvencions a l'Espai Fuster, a la Càtedra Vicent Andrés Estellés, i a altres entitats, Cantó assegura que «és un error greu, i més si és per motius ideològics, no donar suport econòmic a institucions i entitats que s'encarreguen de mantindre viu i assegurar la pervivència del llegat dels intel·lectuals i escriptors de referència dels valencians. A més, cal incidir també en la importància de ser capaços d'exportar els nostres referents intel·lectuals i culturals».

Pel que fa a la situació discriminatòria que s'ha generat per raons ideològiques envers alguns autors, des de l'AVL, la seua presidenta comenta que hi ha per part d'aquest govern actual un desinterés o desconeixement per la llengua cooficial, que és la pròpia i històrica del poble valencià. «L'AVL, com a autoritat lingüística —insisteix Cantó—

sempre ha dit que el valencià és un patrimoni, un fet diferencial, la senya d'identitat que ens fa únics. Menysprear el valencià és menystindre un fet cultural propi i és, també, un atac directe al nostre autogovern».

UNA PANORÀMICA MOLT PRECUPANT, PERÒ NO UNA SENTÈNCIA DE MORT

Després de més de vuit mesos de govern PP-Vox, podríem dir que part de la societat valenciana ja ha superat l'estat de xoc inicial, i que a poc a poc la ciutadania va responent i manifestant-se davant d'una situació que esdevé asfixiant: concentracions, manifestacions, petites victòries socials i algunes retirades per part del Govern. Ara bé: ¿fins a on el desgast, fins a on la resistència, quina serà la dimensió del mal fet? Són molts els que coincideixen en assegurar que aquesta situació no pot acabar amb tot el que s'ha construït darrerament: una literatura emergent, unes editorials, petites però empedredores, un circuit musical potent, festivals poètics i d'arts escèniques, centenars de premis i tro-

“Menysprear el valencià és menystindre un fet cultural propi i és, també, un atac directe al nostre autogovern”

Verónica Cantó, presidenta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL).

badies literàries. Tota una idea de País, de consciència cultural i política, amb la qual només podrien acabar amb un cop d'estat. Ara bé, l'erosió està servida, i l'objectiu és afeblir-nos. Fent servir el títol d'un llibre de Hans Magnus Enzensberger, potser estem cridats a esdevenir «artistes de la supervivència».

En aquesta línia es manifesta Vicent Torrent, cantant i fundador del grup Al Tall, i un dels primers artistes que va sofrir la censura del nou govern. Sense perdre de vista la realitat, Torrent es mostra, en part, optimista i esperançat: «Quan un poble es fa conscient que té problemes i dificultats per a parlar, alça més la veu, crida, canta. Perquè cantar és una manera emfatitzada de parlar. Està clar que el País Valencià té una malaltia de llengua, i que recurrentment hi naixen allaus de gent que canta en aquesta llengua malalta, com si en això ens anara la medicina: gent que canta uns anys i va caient, mentre s'alcen cada vegada més veus que ho fan i ho tornen a fer com per un instint tossut de fer-se sentir». «Com a resultat —continua Torrent— els més de seixanta anys de cançó en català a tot l'àmbit lingüístic ha anat consolidant una realitat d'una solidesa relativa, tot i que molt resistent i arrelada en la voluntat d'una minoria nuclear i tan resilient, que és impossible disoldre-la pels polítics antivalencians que ocupen ara institucions públiques. Amb maniobres arteres podran afeblir-la, però no més. De fet, el atac frontals aconseguiran enfortir-la i difondre-la. Ací s'aplica més que en qualsevol altra situació allò del “Cant de maulets”: “quan més curt ens lliguen, més perill tindran...”»

Vist en conjunt, pot semblar oníric o distòpic, propi d'una sèrie de Netflix. Però no és cap de les dues coses. La situació comença a comptabilitzar accions i reaccions, perquè es tradueix en incertesa i precarietat per als agents i artistes que viuen de la cultura, per als editors i als escriptors, per als actors. En general, un empobriment que limita el desenvolupament del País Valencià com a poble i societat, però que no podrà erradicar ni esborrar el treball d'anys, de dècades, del pòsit deixat ja per més de tres generacions que treballen i conviuen a casa nostra per la cultura. Fins i tot podria propiciar un salt endavant. Paradoxal? No crec. Sovint ens creixem en l'adversitat.

És obvi que vénen temps difícils. El País Valencià es troba en un estat incipient d'alerta: la cultura i la llengua, la nostra identitat,

viuen amenaçades, censurades, estigmatitzades, víctimes d'un assetjament continu, d'una censura encoberta o a tot drap, d'un degoteig diari que va fent forat.

Ara bé, els valencians, no som els únics que patim atacs constants contra la cultura i la llengua. No és cap consol sinó, en tot cas, senyal que aquesta preocupació és col·lectiva i compartida o, almenys, hauria de ser-ho. A Catalunya Nord, a la Franja, a les Illes i en particular en el cas del País Valencià l'extrema dreta ha premut ja l'accelerador en la cursa d'una política que mira d'esborrar i anorrear qualsevol mostra de catalanitat, negar la unitat de la llengua, i obstaculitzar els lligams culturals entre els diferents territoris de parla catalana. No és, insistesc, un problema aïllat dels valencians o els illencs, ens afecta a tots. Cal prendre'n nota. Perquè com diu la dita llatina: *de te fabula narratur...*

Caldrà esperar la reacció de la societat civil, que ja ha apuntat molt clarament a les Illes arran de l'atac a l'escola i que en el cas del País Valencià ha aconseguit fins ara frenar certes iniciatives destructives i sumar petits triomfs. Entre ells destaca el suport i el treball de nombroses entitats valencianes, i també de tot arreu del territori català, com ara la Institució de les Lletres Catalanes i el PEN Català, a la Plataforma Cívica Cent d'Estellés per tal de commemorar el centenari del naixement del poeta. O el recent front comú –NOS, creat des d'Alacant, un conglomerat d'entitats de l'acció social, educativa, cultural i de l'àmbit del treball per la defensa i la promoció del valencià. Una reacció que hauria de ser contundent perquè fortes i contundents són les amenaces. Tal com va fer en el seu moment la Primavera Valenciana, aquesta reacció ha d'assentar les bases d'un canvi polític que no es podrà conformar amb governs tímids com els del Botànic en aspectes clau com ara la llengua, la cultura, els mitjans de comunicació propis i en la nostra llengua, l'educació i la identitat dels valencians. Com escrivia Gustau Muñoz en l'editorial «Una cultura en perill» de la revista *L'Espill* núm. 72: «Tot plegat ens revolta i ens convoca. El mal que fan i faran a la societat valenciana esdevindrà un revulsiu. La resposta i la revolta que provocaran seran èpiques. I conformaran alhora l'èpica que les generacions actuals han d'escriure per dignitat i responsabilitat, amb elles mateixes, la cultura i el País». ■